

Poštovani,
Šaljem vam u prilogu moje prijedloge za pravilnu upotrebu nekih riječi
Srdačan pozdrav
Ivo Biliško

Poštovani,

koristim prigodu da povodom javne rasprave o vašem *Hrvatskom pravopisu* i ja, kako navodite u Uvodnoj riječi njegove radne inačice, svojim prijedlozima i komentarima doprinesem „.....*da konačni tekst pravopisa bude što bolji, a njegov rječnik što sadržajni*“. Nisam jezični stručnjak, pa ne ću raspravljati o pravopisnim pravilima ali kao dipl. ing. elektrotehnike u mirovini, mogu iznijeti svoje mišljenje o krivoj upotrebi nekih stručnih riječi u javnim publikacijama, tiskovnim i elektroničkim medijima.

Evo samo nekoliko takvih primjera stručnih riječi

- **Toplinski - Toplotni**

Približavaju se ljetni mjeseci, a s time i najave u medijima o „**toplotnim udarima**“. Ne smetaju me toliko ljetne žege, koliko me smetaju naslovnice u medijima o tim udarima jer ne znam o kakvim se to udarima radi.

Kao student slušao sam, davne 1959.g. predmet „Termodinamika“ kod Prof. Crlenjaka i tada sam jednom zauvijek naučio, kako je: "**toplina**" jedan od vidova energije, a "**temperatura**" mjera za „**toplinu**“. Tako piše i u Tehničkoj enciklopediji Leksikografskog zavoda (sv. 3. i 13). Takvi nazivi se koriste u tehničkoj terminologiji na Sveučilištu u Zagrebu. „Toplota“ je sinonim iz termodinamike koji se koristi na Univerzitetima u Srbiji. Što on točno znači u Srbiji ne znam ali u Hrvatskoj **on ne znači ništa, niti je toplina niti je temperatura**. Na nažalost u Općoj enciklopediji leksikografskog zavoda (sv.6, str. 420, izd. 1969.) čak postoji i natuknica o „**toplotnom udaru**“, koja bi po svojem opisu prije spadala u Medicinsku nego u Opću enciklopediju. Razne rječnike, kojima bi za opis ovog pojma temelj trebala biti struka, ne treba uzimati kao relevantne (na pr. Anićev Rječnik hrvatskog jezika, izd.1991. [AR] str.724). Ispravno je dakle, što se tiče nazivlja iz termodinamike, jedino „**toplinski udar**“ a nikako „toplotni udar“.

Obraćam se i objašnjavam svim medijima i javnim osobama ako rade navedenu pogrešku. Što je najgore, kako je govorio moj profesor Crlenjak, u Zagrebu je postojalo i poduzeće koje se zvalo „Toplota“. A ono je, kako je poznato, opstalo sve do 1990.g.

- **Kabeli - Kablovi**

Često se čuje ili piše po medijima na pr. „**godišnja proizvodnja električnih „kablova**“ u tvornici ELKA .....itd“, jer tako „preporuča“ [AR], str.247, Tu stoji:

kábel m [engl. evr.] (gen. jd kábła, nom. mn kàblovi) **1.** Izoliran vod za struju itd. [električni ~] ali stoji i

kàbao m (gen. jd kàbla, gen .mn kàblōvā/kàbālā) drvena posuda za vodu i pranje.

Dakle ista je riječ u gen. mn **kablovi** i za el. vod i za drvenu posudu a jedino je ispravno kako se i upotrebljava u elektrotehnici za nom. mn **kabeli** gen. jd odnosno gen. mn **kabela** i t.d. Tako stoji i u Tehničkoj a na sreću i u

Općoj enciklopediji. Dakle „godišnja proizvodnja električnih „kabela“ u tvornici ELKA .....itd“.

- **Zavarivanje - Varenje**

U jednoj TV emisiji National geographic-a s hrvatskim prijevodom je bilo rečeno kako je „.... prvi trgovački brod 1930. godine, u Charlestonu, SAD potpuno izgrađen postupkom **varenja**“. Opet u [AR] str. 798 stoji:

váríti (što) *nesvrš. (pril. sad. várèci, gl. im várènje)* **1.** kuhati, podvrgnuti postupku kuhanja (o hrani) **2.** Probavljati hranu u želucu **3.** Spajati metalne dijelove pomoću plamena koji razvija visoku temperaturu; zavarivati. Dakle brod nije izgrađen niti kuhanjem niti probavljanjem nego postupkom **zavarivanja**. Odatle je onaj koji zavaruje je **zavarivač**, a mjesto gdje je metal spojen zavarivanjem **zavar**, a ne kako stoji u [AR] str. 798 **vàrilac** i **vâr**. U Tehničkoj i općoj enciklopediji tih dilema nema a niti u terminologiji koja se koristi na Katedri za zavarivanje Strojarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Primjeri koje sam naveo samo su neki od mnogih bi te bali podsjetiti autore da kod unošenja stručnih riječi u buduće Rječnike treba svakako uvažavati najviše institucije pojedinih struka.

Slijedeća dva primjera su za malo širu diskusiju između jezikoslovaca/latinista, tehničkih struka, fizičara i dr..

- **Električki-električni,**

Iako je danas uvriježeno da se, uz rijetke iznimke, svi pojmovi i uređaji vezani za elektrotehniku nazivaju **električni** (naboj, polje, struja, napon, generatori, motori, kabeli i t.d.) ipak je, neosporni autoritet na polju elektrotehnike, pokojni Akademik Prof. Dr. Josip Lončar uvijek, za sve pojmove i uređaje u svezi elektrotehnike, pisao, govorio i imao stav da su **električki**.

Na predavanjima bi u obranu tog svog stava navodio analogiju s **vodni-vodeni** koji su kristalno jasni. Vodne su, a ne vodene turbine i crpke, vodno je, a ne vodeno mlinsko kolo, jer nisu napravljeni od vode, ali zato iz Slovenije dolazi **vodeni** val jer je od vode, a ne kako se na TV i u tiskovinama čuje i piše, kako nam dolazi **vodni** val.

Navedeni pojmovi i uređaji iz elektrotehnike, koje je prof. Lončar obrađivao u svojem kapitalnom djelu Osnovi elektrotehnike (I i II dio, izd. NZH 1948, Zagreb), ne mogu biti električni jer bi to navodilo kako su napravljeni od nečega što je materijalno a električno. Kako ti pojmovi i uređaji imaju svojstvo elektrike/elektriciteta zato je ispravnije kazati da su **električki**. U svakom slučaju ove stavove bi trebalo studiozno obraditi kod izrade nekog novog rječnika.

- **Helikodrom - Helidrom-Heliidrom**

Prof. emeritus Vladimir Vratović (od 1976. do 1997. šef katedre za latinski jezik, filozofskog fakuteta u Zagrebu) u svojoj knjizi "Latinski u hrvatskom kontekstu" (izavač "Biakova", Zagreb 2007.), koja je nastala na temelju jezičnih savjeta, koje je Profesor iznosio u emisijama I programa hrvatskog radija tijekom 15-tak godina, na stranici 15. pod naslovom,

"Pogrješan oblik riječi *helidrom*", detaljno razrađuje zašto "uzletište i sletišete za helikoptere može biti samo *helikodrom*, a ne **helidrom**, što ne znači ništa ili još gore **heliodrom** jer mu je onda značenje "trkalište za sunce".

Ivo Biliško